ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут права та безпеки ім. Володимира Великого

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів»

08 травня 2026 р.

м. Київ

Будько І.О.
к.е.н, доцент кафедри обліку і фінансів
ПВНЗ «Бориспільський інститут
муніципального менеджменту при МАУП»

Інвестиції в людський капітал як основа економічної та соціальної безпеки України

У сучасних умовах глобалізації та економічної нестабільності людський капітал стає одним із ключових ресурсів забезпечення економічної та соціальної безпеки держави. Розвиток освіти, професійних навичок, охорони здоров'я та інтелектуального потенціалу населення безпосередньо впливає на конкурентоспроможність економіки, стабільність ринку праці та рівень добробуту суспільства [1].

Для України питання розвитку людського капіталу набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану, демографічних втрат, трудової міграції та трансформації економіки. Саме інвестиції в людський капітал формують основу для відновлення національної економіки, зміцнення соціальної стабільності та забезпечення довгострокового економічного розвитку [2].

Людський капітал являє собою сукупність знань, професійних навичок, досвіду, здібностей та стану здоров'я людини, які забезпечують її продуктивну діяльність і створення економічної цінності.

У сучасній економіці людський капітал виступає стратегічним ресурсом держави, оскільки саме рівень освіченості та професійної підготовки населення визначає здатність країни до інноваційного розвитку та економічної стійкості.

Основними складовими людського капіталу є:

- освіта;
- професійна підготовка;
- практичний досвід;
- стан здоров'я населення;
- цифрові та комунікативні навички;
- фінансова грамотність.

Високий рівень розвитку людського капіталу сприяє зміцненню економічної безпеки держави через підвищення продуктивності праці, розвиток підприємництва та зростання податкових надходжень.

Економічна безпека держави значною мірою залежить від ефективності використання трудового потенціалу населення. Інвестиції в освіту та професійний розвиток сприяють формуванню конкурентоспроможної робочої сили, здатної адаптуватися до сучасних умов цифрової економіки.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває збереження трудового потенціалу України та підготовка кваліфікованих кадрів для післявоєнного відновлення економіки.

Інвестиції в людський капітал забезпечують:

1. Підвищення рівня зайнятості населення.
2. Зростання продуктивності праці.
3. Розвиток інноваційної діяльності.
4. Підвищення конкурентоспроможності економіки.
5. Зменшення рівня трудової міграції [1; 2].

Важливим напрямом розвитку людського капіталу є також підтримка молоді та створення умов для професійної самореалізації населення в Україні.

Соціальна безпека держави передбачає забезпечення належного рівня життя населення, доступу до освіти, медицини та працевлаштування. Недостатній рівень розвитку людського капіталу може призводити до зростання безробіття, соціальної нерівності та погіршення демографічної ситуації.

Інвестиції в охорону здоров'я та освіту сприяють:

- підвищенню якості життя населення;
- зниженню рівня соціальної напруги;
- розвитку людського потенціалу;
- формуванню фінансово грамотного суспільства.

В Україні в 2025 році частка видатків з державного бюджету на фінансування освіти склала 1,23%, а на фінансування охорони здоров'я 4,00%. Для прикладу, державні видатки на освіту в США становлять приблизно 5,4%–5,5% ВВП. Якщо розглядати частку від усіх державних витрат (федеральних, штатів та місцевих), то на освіту припадає близько 12,7% загальних публічних видатків. Витрати на охорону здоров'я в США є найвищими у світі як у відсотковому співвідношенні до ВВП, так і в грошовому еквіваленті. За даними на 2023–2024 роки, вони становлять приблизно 16,7% – 17,2% ВВП[3].

Особливо актуальним є розвиток системи професійної орієнтації молоді, яка сприяє ефективному вибору професії та адаптації до потреб сучасного ринку праці.

За даними державних програм профорієнтації, тисячі українців щороку отримують консультації та підтримку щодо професійного розвитку, що позитивно впливає на зайнятість населення та стабільність ринку праці.

Серед основних проблем розвитку людського капіталу в Україні нині можна виділити:

- недостатнє фінансування освіти та науки;
- трудову міграцію населення;
- демографічне скорочення;
- невідповідність системи освіти потребам ринку праці;
- недостатній рівень фінансової грамотності населення;
- наслідки воєнних дій для ринку праці.

Ці фактори негативно впливають на економічну та соціальну безпеку держави, тому потребують комплексного вирішення на рівні державної політики.

Для забезпечення економічної та соціальної безпеки України необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на розвиток людського капіталу:

- модернізацію системи освіти;
- розвиток професійного навчання;
- підтримку молодіжної зайнятості;
- стимулювання інноваційної діяльності;
- розвиток цифрових компетентностей;
- підвищення фінансової грамотності населення.

Особливу роль у цьому процесі відіграє співпраця держави, бізнесу та освітніх установ, що дозволить забезпечити ефективну підготовку кадрів для сучасної економіки.

Отже, інвестиції в людський капітал є важливою основою економічної та соціальної безпеки України. Вони сприяють розвитку ринку праці, зміцненню фінансової системи, підвищенню рівня зайнятості та конкурентоспроможності економіки.

В умовах сучасних викликів саме людський капітал стає стратегічним ресурсом держави та ключовим чинником її стійкого розвитку. Ефективна державна політика у сфері освіти, професійного розвитку та соціального захисту населення є необхідною передумовою зміцнення національної безпеки України.

Список використаної літератури;

1. Стрижак О. О. Теорія людського капіталу: формування наукової концепції // Економіка розвитку. – 2012. – №1(61). – С. 24–31.

2.ГрішноваО. А. Людський, інтелектуальний і соціальний капітал України: сутність, взаємозв'язок, оцінка, напрями розвитку. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика* . 2014. № 1. С. 34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2014_1_5(дата звернення: 05.05.2026).

3. Видатки бюджету України. Мінфін. URL:https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2025/(дата звернення: 05.05.2026).